

Josep Pijoan, l'exiliat recalcitrant

Josep Pijoan té una nova aproximació biogràfica i generacional ARXIU

JOSEP PIJOAN,
LA VIDA ERRANT
D'UN CATALÀ
UNIVERSAL

Pol Pijoan i Pere Maragall

Editorial:
Edicions Galerada
Cabrera de Mar,
2014

Pàgines: 308
Preu: 18 euros

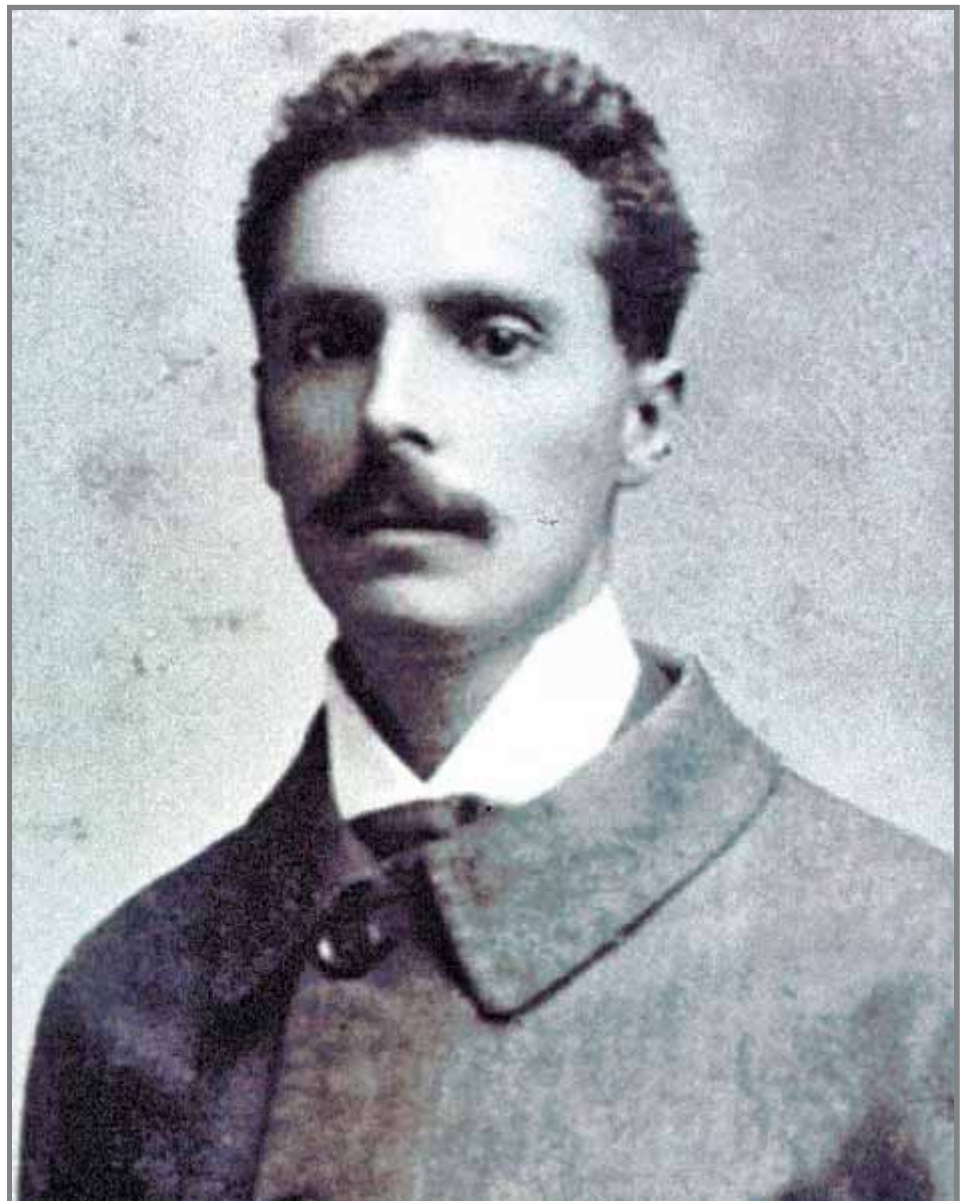
En principi, hem de celebrar vivament l'aparició del nou retrat biogràfic *Josep Pijoan: La vida errant d'un català universal*, escrit per Pol Pijoan Rotgé i Pere Maragall i Mira i diligentment publicat per Galerada Edicions. Els dos coautors del llibre han demostrat que no és cert que ja se sap tot el que cal saber sobre l'enigmàtic i insòlit professor, polític, gestor cultural, historiador, crític d'art, poeta i articulista Josep Pijoan i Soteras (Barcelona, 1879-Lausana, 1963).

A la literatura catalana sempre corre la idea errònia que arriba un moment en què s'escriu la biografia definitiva dels grans personatges de la vida cultural del país. No és així perquè aquestes biografies són infinites ja que sempre hi haurà noves dades, nous punts de vista, nous enfocaments per afegir-hi. Curt i ras: una vida que només dona per una biografia definitiva és una vida que no val la pena ni de preocupar-se'n.

En el cas de Pijoan, és interessant de constatar, tot i el seu caràcter enigmàtic i conflictiu d'"exiliat recalcitrant", com el va descriure Josep Pla, el gran interès que ha suscitat la seva figura i la seva obra, des de Josep M. de Sagarra (1954) a Anna Maria Blasco (1992), passant per Pla (1958, 1968), Enric Jardí (1966, 1968), Gaziol (1967) i Jordi Castellanos (1990, 1998). I ara, sortosament, ens asabentem que no està tot dit i es torna a reobrir el cas Pijoan amb *La vida errant d'un català universal*.

Els dos autors han partit d'una voluntat de discreció: "Amb aquest llibre intentem explicar els fets biogràfics més importants, fent una síntesi ordenada –tasca no gens fàcil– dels seus anys catalans i remarcant l'etapa de l'exili, menys coneguda." I més endavant reblen el clau afirmant la necessitat de "recuperar la veritable altesa del personatge i posarla a l'abast del públic en general". Tot i el propòsit inicial de gran modèstia i claredat, plenament assolit, Pijoan i Maragall han de confessar que s'han trobat amb certes "llacunes insalvables", fruit, sens dubte, de la falta de recursos econòmics per fer el treball de camp exigint al Canadà, als Estats Units i a Suïssa.

Pijoan i Maragall ens han donat una rigorosa síntesi de la vida de l'autor de la gegantina *Summa artis* (1931-1967) i el voluminós *Historia del mundo* (1926-1941), la primera crònica biogràfica sostinguda i fiable de Josep Pijoan. Ara bé, la humilitat del projecte ha jugat en contra dels resultats perquè

en voler-se cenyir a la cronologia bàsica que vertebrava el llibre, queden moltes coses sense matisar, explicar o exemplificar i queden molts lligams profunds sense explicitar. Per exemple, no es presta prou atenció a l'alta significació

de l'obra poètica de Pijoan. No es revela el sentit intel·lectual, artístic i moral profund de les grans obres històriques de Pijoan. No s'explica la terrible ambigüitat d'*El meu don Joan Maragall* (1927), on Pijoan intenta nedar i guardar la roba, mirant de quedar bé amb l'entorn del gran poeta i, al mateix temps, congraciarse amb els cabdills del noucentisme. Tampoc s'explica el paper absolutament fonamental que Pijoan va jugar a la carrera artística del jove John Cage. Es passa massa de puntes sobre l'estada de Pijoan com a professor a la Universitat de Chicago, entre 1937 i 1939, quan aquell centre docent era a l'avantguarda de l'ensenyament mundial.

La recent biografia de Josep Pijoan constitueix un avenç substancial, però deixa la porta ben oberta per a noves biografies que hauran de venir en el futur. *

L'apunt

Al llarg del seu periple com a exiliat, Pijoan va conrear des del segle XIX un paper fonamental. No hem d'oblidar l'admiració que va despertar en Joan Maragall, així com en Sagarra o Pla, per citar-ne les primeres espases. Interlocutor a Itàlia de Croce i Papini, la seva obra el va convertir en un infatigable propagador de la nostra cultura arreu del món.